

13.10.2023

TALVEN 2023/2024 REITILASKENNAT

Talvi- ja kevätlaskennoista ei muistuteta erikseen, joten kirjaa laskentapäivät kalenteriisi:

SYYSLASKENTA	keskiviikko 1. marraskuuta – tiistai 14. marraskuuta
TALVILASKENTA	lauantai 23. joulukuuta – sunnuntai 7. tammikuuta
KEVÄTLASKENTA	keskiviikko 21. helmikuuta – keskiviikko 6. maaliskuuta

Talvilintulaskennat ovat jälleen alkamassa. Kiitämme kaikkia laskentoihin osallistuneita ja toivotamme antoisia laskentoja niin uusille laskijoille kuin konkareillekin.

Tämä saatekirje on lähetetty kaikille, jotka ovat palauttaneet tuloksia kahden edellisen talven laskennoista. Lähetämme kirjeen sähköisenä niille havainnoijille, jotka ovat ilmoittaneet havaintonsa verkkotallennuslomakkeella ja joiden sähköpostiosoite on tiedossamme. Paperilomakkeella tuloksensa lähettäneet saavat paperikirjeen, jossa on myös lomakkeita ja palautekirjekuoria alkavan talven laskentoja varten. Muistathan ilmoittaa muuttuneet yhteystietosi Linnustonseurantaan.

Tietojen tallennus jatkuu talvilintulaskennan Laji.fi-tallennusjärjestelmän kautta, mutta havainnot voi ilmoittaa myös paperilomakkeella. Muista myös kirjata nisäkshavaintosi laskentareitiltä. Näin kertyy aineistoa myös tämän lajiryhmän seurantaan. Nisäkässeurantatiedoista lisää tässä kirjeessä. Ohjeet järjestelmän käyttöön ja tulospalveluun löytyvät alta. Lisäksi lopusta löytyy tiivistetysti myös esitetty, mihin talvilintulaskentojen tietoja on hyödynnetty viime aikoina. Lisätietoja, ohjeita, lomakkeita ja lisää tuloksia löytyy Linnustonseurannan sivuilta: <https://www.luomus.fi/fi/talvilintulaskennat>

Antoisia laskentoja toivottaen,

Sarella Arkkila & Aleksi Lehikoinen

Linnustonseuranta, Luonnontieteellinen
keskuseumo

PL 17, 00014 Helsingin yliopisto

linnustonseuranta@luomus.fi

0294128857 / 050 3182334

LUOMUS
LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

Tero Toivanen

BirdLife Suomi

tero.toivanen@birdlife.fi

The logo for BirdLife Suomi (Finland) features a stylized blue bird in flight above the text "BirdLife" in green and "SUOMI • FINLAND" in blue below it.

OHJEITA HAVAINTO- JA TULOSPALVELUJÄRJESTELMÄÄN

Talvilintulaskennan havainnot voi ilmoittaa Luomuksen koordinoiman Lajitietokeskuksen (Laji.fi) verkkolomakkeella osoitteessa: <https://laji.fi/theme/talvilintulaskenta/instructions>.

tai valitsemalla ensin www.laji.fi ja valitsemalla yläpalkista: ”*Tallenna havainnot*”, jonka listasta: ”*Talvilintulaskenta*”.

Talvilintulaskentareittejä ja tuloksia voi tarkastella järjestelmään kirjautumatta, mutta havaintojen ilmoitus vaatii rekisteröitymisen ja kirjautumisen.

Linkit laskentakaverisi sekä aikaisempi Hatikka- tai Lintuvaara-tunnus

Ennen tulosten ilmoittamista laskijan on kirjaututtava Laji.fi-sivuille. Valitse oikeasta yläkulmasta rekisteröidy/kirjaudu, ja tarvittaessa lue ohjeita kirjautumissivun oikeasta ylälaidasta: ”*Käyttöohjeet*” <https://laji.fi/about/2189>

Jos reitillä on useampia laskijoita, havainnot saa halutessaan näkymään kaikkien laskijoiden omissa havainnoissa. Tämä edellyttää, että laskijat ovat rekisteröityneet Laji.fi -järjestelmään ja ovat linkittäneet profiilinsa eli ovat järjestelmässä ns. toistensa kavereita.

Mikäli haluat nähdä omat aikaisemmat Hatikkaan tai Lintuvaaraan tallennetut havaintoeräsi Lajitietokeskuksen hauissa, niin voit myös linkittää Hatikka- ja Lintuvaara-tunnukseksi Laji.fi-tunnukseksi oikeasta yläkulmasta löytyvästä profiili-kohdasta. Tietoja varten tarvitset Hatikka- tai Lintuvaara- tunnukseksi. Mikäli olet unohtanut tunnukseksi, voit tiedustella niitä Linnustonseurannasta.

Laji.fi-lomakkeen käyttö

Talvilintulaskentareitti valitaan BirdLife Suomen jäsenyhdistysten mukaan järjestetystä reittilistasta. Mikäli perustat uutta reittiä, ota yhteyttä linnustonseurantaan, joka luo uuden reitin järjestelmään. Valittuasi reitin lomakkeen kentät: ”*Reitin vapaamuotoinen kuvaus*”, ”*Vesistöt*” ja ”*Mitä biotooppiin Muu (F) kuuluu*” kopioituvat lomakkeelle automaattisesti edellisestä laskennasta. Näitä arvoja pääsee kuitenkin edelleen muokkaamaan.

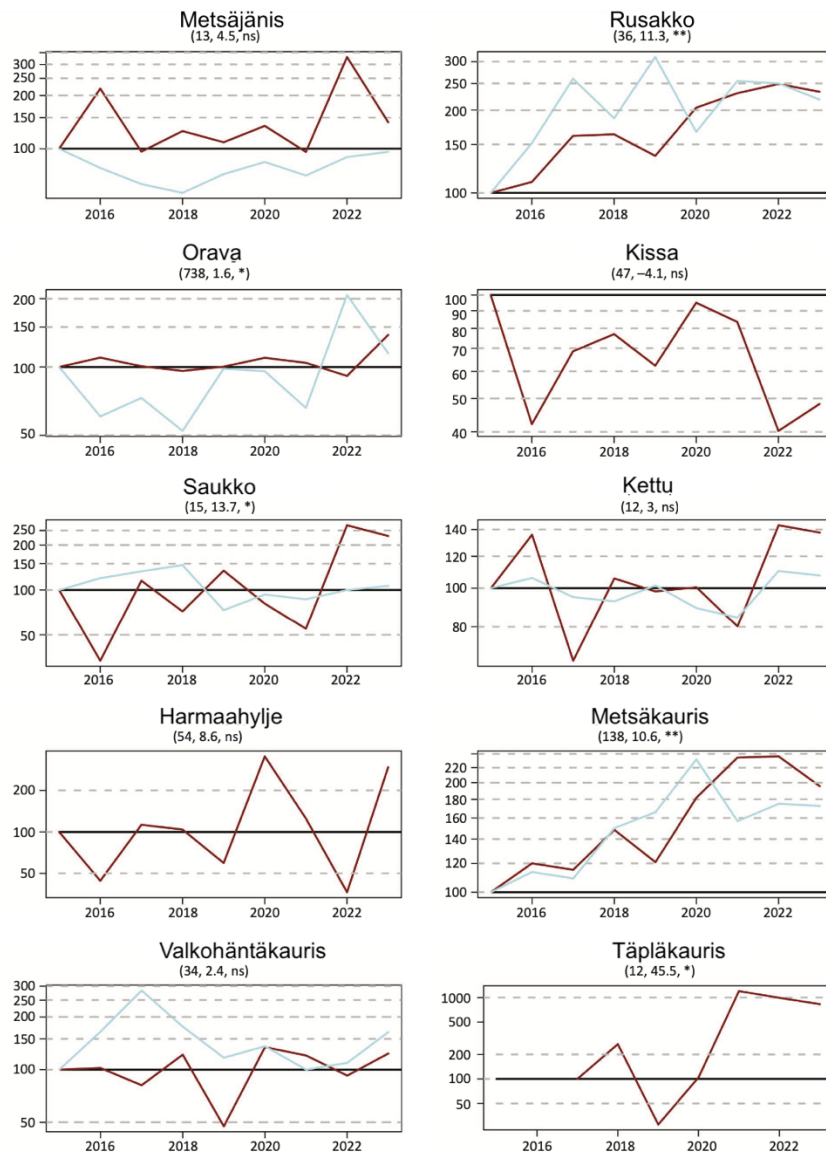
lälleen määritettyjen yksilöiden osuus on nyt mahdollista kirjata kaikilta lajeilta. Aiemmin ikäjakaumatietoa on kerätty laulu- ja kyhmyjoutsenesta, mutta nykyisin tietoja toivotaan kaikilta lajeilta, joilta määritys kyetään luotettavasti maastossa tekemään (joutsenten ohella esimerkiksi kanahaukan, lokkien ja mustarastaan ikämääritykseen kannattaa kiinnittää huomiota). Valtaosa ikämäärityskentistä jää tyhjiksi maastomäärityksen mahdottomuuden tai vaikeuden vuoksi.

Mikäli yksityiskohtaisempi reitti ei näy ilmoituslomakkeen karttaliittymässä, voit piirtää reitin tarkemman kulun karttatyökalun avulla.

Kun olet syöttänyt havainnot, ja haluat tallentaa ja lähettää tiedot eteenpäin, valitse **Tallenna julkisena** (painike vihreällä pohjalla). Täyttäessäsi lomaketta se tallentuu väliaikaisesti selaimesi muistiin. Jos joudut jättämään laskennan tallennuksen kesken, valitse **Tallenna julkaisematta** (painike keltaisella pohjalla), jolloin havainnot tallentuvat omalle Vihko-tilillesi, mutta eivät välity Linnustonseurantaan tai näy tulospalvelussa. Pääset muokkaamaan tallentamaasi (sekä julkisena että julkaisematta tallennetut) havaintoerää **Omat havaintoerät** -kohdasta sivun vasemman reunan valikosta.

Muista kirjata nisäkshavainnot!

Talvilintulaskennassa voi ilmoittaa myös havaitsemasi nisäkkäät. Mikäli olet laskenut kaikki havaitsemasi, nähdyt ja kuullut, nisäkkäät (huom. jälkiä tai jätöksiä ei huomioida), kirjaa ne lomakkeen lopussa oleviin kenttiin ja merkitse lomakkeen karttatyökälun oikealla puolella olevaan kohtaan, että kaikki havaitut nisäkkäät on kirjattu (Kyllä). Jo nyt valtaosa laskijoista (n. 75%) kirjaa nisäköshavainnot ja kertyvä aineisto auttaa myös nisäköskantojen seurannassa. Nisäköslajien kannankehitykset on laskettu ensimmäistä kertaa vuodesta 2015 lähtien. Kymmenestä lajista peräti viidellä kannanrunsaus oli nouseva (rusakko, orava, saukko, metsäkauris ja täpläkauris) (Lehikoinen 2023). Nisäkökaiden laskennasta tullaan tekemään erillinen kysely talven aikana.

Kuva 1. Kymmenen nisäkökään kannankehitystiedot talvesta 2014/2015 lähtien perustuen talvilintulaskentojen aineistoihin (punainen viiva). Sininen viiva kuvaa Luonnonvarakeskuksen koordinoimien lumijälkilaskentojen valtakunnallisia runsauksia ja useilla lajeilla muutokset ovat samansuuntaisia. Sulkeissa on esitetty ensin keskimääräinen vuosittainen havaintomäärä ja sen jälkeen vuosittainen kannanmuutosprosentti ja tämän merkitsevyys (ns = ei merkitsevä, */** = merkitsevä)

Laskentojen tulospalvelu

Tulossivuilla (<https://laji.fi/project/MHL.3/stats?tab=species>) on mahdollisuus tarkastella talvikantojen muutoksia paikallisyhdistyksittäin tai valitsemalla tarkasteluun useamman yhdistyksen yhdistelmän. Ominaisuuden toivotaan olevan iloksi sekä laskijoille että myös esimerkiksi innostamaan ja helpottamaan paikallisyhdistyskohtaisten katsausten laadinnassa. Sivulla näkyy myös yksittäisten reittien havaintohistoria. Mikäli huomaat tulospalvelun perusteella reittisi tiedoissa puutteita tai korjattavaa, ole yhteydessä linnustonseurantaan. Lisäksi tulossivuilla on tulossa muun muassa karttavertailutyökalu, jolla tietyn talven lintutiheyksiä voi verrata pidemmän ajan keskiarvoon kartoilla.

Talvilintulaskenta-aineistoa väitöskirjassa

Talvilintulaskentojen aineistoa on hyödynnetty Purabi Deshpanden kesäkuussa 2023 julkaistussa väitöskirjassa. Ilmastonmuutos siirtää lajien levinneisyysalueita kohti pohjoista ja tämä näkyy myös Suomen talvilinnustossa. Kahden talvilintulaskentoihin pohjautuvan väitöskirjan osatyön perusteella lajit siirtyvät nopeimmin pelloilla verrattuna metsiin tai asutusalueisiin. Lumipeitteen paksaus vaikuttaa lajien elinympäristön valintaan voimakkaammin kuin lämpötila. Kun lunta on vähän monet lintulajit esiintyvät runsaammin peltoympäristöissä, koska ne pääsevät käsiksi pellon pinnalle olevaan ravintoon. Kun lumipeite on puolestaan paksumpi, linnut kerääntyvät voimakkaammin asutusalueille. Lumipeitteen pitkäaikainen väheneminen etenkin Etelä- ja Keski-Suomessa on lisännyt talvehtivien lintujen määrää pelloilla noin 70 %:lla 1980-luvulta. Asutusalueilla määrät ovat puolestaan vähentyneet samana jaksena noin 20 %:lla. Pelloilla voimakkaimmin ovat lisääntyneet maassa ruokailevat sekä suurikokoiset lajit, kuten laulujoutsen ja räkättirastas (Bosco ym. 2022, Deshpande 2023, Deshpande ym. 2022).

Viitteet alkuperäisjulkaisuihin:

Bosco, L., Xu, Y., Deshpande, P. & Lehikoinen, A. 2022: Range shifts of overwintering birds depend on habitat type, snow conditions and habitat specialization. — *Oecologia* 199: 725–736. <https://doi.org/10.1007/s00442-022-05209-5>

Deshpande, P. 2023: Alien Species, Warming Climates, Growing Cities, and the Birds that live with them. — Väitöskirja, Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/items/8ee560b8-5f12-451f-992c-a466a67db3b6>

Deshpande, P., Lehikoinen, P., Thorogood, R. & Lehikoinen, A. 2022: Snow depth drives habitat preference of birds in built up, rural and forest habitats. — *Journal of Biogeography* 49: 630–639. <https://doi.org/10.1111/jbi.14326>

Lehikoinen, A. 2023: Mammal monitoring in the Finnish bird survey schemes. — *Bird Census News* (painossa).

Jos kohtaat ongelmia rekisteröitymisessä tai havaintojen tallennuksessa, haluat perustaa uusia reittejä tai elvyttää vanhan reitin, ota rohkeasti yhteyttä: linnustonseuranta@luomus.fi